

Journal of Early Childhood Health and Education

Winter 2024, Volume 4, Issue 4, 27-47

Representing the lived experiences of sixth grade teachers in Sanandaj city

Zahed Faraji^{1*}, Shahin Nasiri²

1. Visiting lecturer, Farhangian University, Sanandaj, Iran.
2. Bachelor student, Farhangian University, Sanandaj, Iran

ARTICLE INFORMATION

Article type

Original research
Pages: 27-47

Corresponding Author's Info
Email:
zahedfaraji.74@gmail.com

Article history:

Received: 2023-05-31
Revised: 2023-06-28
Accepted: 2023-10-01
Published online: 2023-10-03

Keywords:

six grades, multiple grades, teaching, rural schools

ABSTRACT

Background and Aim: The six-grade classes have the largest number of grades among the multi-grade classes and the most age diversity in terms of the age of the students. For this reason, in this research, we are trying to represent the experiences of teachers who were teaching in the sixth grade classes of Sanandaj city in the academic year of 2022-2021. **Methods:** Qualitative research and its strategy is phenomenological. The teachers were selected purposefully. A semi-structured interview was used to collect data. Data collection and interview process continued until theoretical saturation. After recording the interviews, their text was prepared and before analysis, the interview text was seen by the interviewee, and then open codes, concepts and themes were extracted using Max Kyuda software. **Results:** The findings include three main themes and eleven concepts, which are: the teaching process (classroom management strategies, opportunities, teaching facilitation strategies and challenges), the teacher (obstacles, capabilities, desirable and multi-role issues). being a teacher) and recipients of education (learners, parents, environmental factors). **Conclusion:** The results of the research showed that considering the special conditions and multiple roles of the teacher and the lack of facilities and the remoteness of the sixth grade classes, it is necessary to pay special attention to these teachers and to consider special incentives for them, so that teachers capable of teaching this Consider special classes and it is also necessary to increase school facilities. Revising the written content and educational goals of multigrade classes, especially six grades, is one of the things that should be seriously put on the agenda.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence. © 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Faraji,Z., & Nasiri, Sh. (2024). Representing the lived experiences of sixth grade teachers in Sanandaj city. *JECHE*, 4 (4): 27-47.

زمستان ۱۴۰۲، دوره ۴، شماره ۴، صفحه‌های ۲۷-۴۷

بازنمایی تجارب زیسته معلمان کلاس‌های شش پایه شهرستان سنندج

زاهد فرجی^{۱*} و شاهین نصری^۲

۱. مدرس مدعو، دانشگاه فرهنگیان، سنندج، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی، دانشگاه فرهنگیان، سنندج، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: علمی- پژوهشی صفحات: ۲۷-۴۷	زمینه و هدف: کلاس‌های شش پایه در بین کلاس چندپایه بیشترین تعداد پایه و از لحاظ سن دانش‌آموزان بیشترین تنوع سنی را داراست. به همین دلیل در این پژوهش در صدد بازنمایی تجارب معلمانی هستیم که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در کلاس‌های شش پایه شهرستان سنندج مشغول تدریس بودند. روش پژوهش: پژوهش کیفی و راهبرد آن پدیدارشناسانه است. معلمان به صورت هدفمند انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شده است. گردآوری داده‌ها و فرآیند مصاحبه تا اشباع نظری ادامه یافت. پس از ضبط مصاحبه‌ها، متن آن‌ها تهیه شده و قبل از تحلیل، متن مصاحبه رویت مصاحبه‌شونده رسیده است و سپس با استفاده از نرم افزار مکس کیودا، کدهای باز، مفاهیم و مضامین استخراج گردید. یافته‌ها: یافته‌ها شامل سه مضمون اصلی و یازده مفهوم می‌باشد که عبارت‌است از: فرآیند آموزش (راهبردهای مدیریتی کلاس، فرصت‌ها، راهکارهای تسهیل تدریس و چالش‌ها)، معلم (مواعظ، قابلیت، موارد مطلوب و چندنقشی بودن معلم) و دریافت کنندگان آموزش (فراگیران، والدین، عوامل محیطی) می‌باشد. نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد با توجه شرایط ویژه و چند نقشی معلم و کم امکاناتی و دور بودن کلاس‌های شش پایه، لازم است توجه ویژه‌ای به این معلمان شده و مشوق‌های خاصی برایشان در نظر گرفته شود تا معلمان توانمند تدریس این کلاس‌های ویژه را در نظر گیرند و هم‌چنین لازم است امکانات مدرسه افزایش یابد. تجدید نظر در محتوای مکتوب و اهداف آموزشی کلاس‌های چندپایه و علی‌الخصوص شش پایه از مواردی که باید به صورت جدی در دستور کار قرار گیرد.
اطلاعات نویسنده مسئول ایمیل: zahedfaraji.74@gmail.com	
سابقه مقاله تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۱۰ تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۰۷ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۷/۰۹ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۱۱	
واژگان کلیدی شش پایه، چندپایه، تدریس، مدارس روستایی	

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

فرجی، زاهد، و نصری، شاهین. (۱۴۰۲). بازنمایی تجارب زیسته معلمان کلاس‌های شش پایه شهرستان سنندج. فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی، ۴

(۴): ۲۷-۴۷.

مقدمه

امروزه آموزش و پرورش به عنوان نقش حساس و سازنده، در پی ریزی بنای تمامی نظم‌های علمی، اجتماعی و سیاسی و اقتصادی جهان، بیشتر مدنظر صاحب نظران تعلیم و تربیت جهان قرار گرفته است. (انصاری و حسنی کریم آباد، ۲۰۱۹). رسیدن به شکوفایی، استقلال، عزت و سربلندی، اتحاد و یکپارچگی بدون توسل به نهاد قدرتمند آموزش و پرورش میسر نیست. در آموزش و پرورش شرایط متنوعی در حوزه تربیت و تعلیم وجود دارد که متفاوت با یکدیگر بوده و برنامه ریزان به ویژه معلمان به مقتضای شرایط می‌بایست کار یاددهی و یادگیری را پیش ببرند، یکی از این شرایط ویژه، وجود مدارس کوچک با کلاس‌های چندپایه^۱ است (آقازاده و فضلی، ۲۰۱۰).

تدریس^۲ چند پایه موقعیتی است که در آن معلم باید به پایه‌های متعدد به طور همزمان درس بدهد. این موقعیت در همه مدارسی که پایه‌های آن بیش از معلمان است رخ می‌دهد. برخی معلمان چند پایه ممکن است دو پایه را درس بدهند اما برخی سه یا چهار بعضاً هر شش پایه را تدریس می‌کنند. کلاس‌های درس چند پایه به طور عمده در مدرسه‌های روستایی تشکیل می‌شوند. دلیل اصلی تشکیل چنین کلاس‌هایی هم به حد نصاب نرسیدن تعداد دانش آموزان در یک پایه تحصیلی است که معمولاً حد نصاب تعداد دانش آموزان برای رسمیت یافتن کلاس‌های درس را در هر پایه، نظام آموزشی تعیین و ابلاغ می‌کنند. (رستمی و همکاران، ۲۰۱۹). کلاس‌های چند پایه کلاس جدیدی نیستند و اغلب در مناطق کمتر توسعه یافته یا توسعه نیافته تشکیل می‌شود (کاسرلی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

کلاس‌های چندپایه با چالش‌های زیادی روبه‌رو هستند. این چالش‌ها در دو بخش آموزشی و غیرآموزشی هستند. مشکلات آموزشی شامل: کمبود وقت، فقدان تجهیزات آموزشی، حذف یا کم رنگ نمودن تعدادی از دروس مانند ورزش و هنر، کمبود اطلاعات و تجارب معلمان کلاس‌های چندپایه، نامتناسب بودن ترکیب سنی دانش آموزان، نامتناسب بودن ترکیب جنسی دانش آموزان، نداشتن طرح درس توسط معلمان، ضعف بنیه علمی دانش آموزان، دو زبانه بودن دانش آموزان، و مشکلات غیرآموزشی شامل: عدم رسیدگی و مشارکت اولیاء دانش آموزان در امر تحصیل فرزندان خود، فقر مالی اولیاء، سنگینی حجم کار معلمان، بی ثباتی نیروی انسانی، سوء تغذیه، غیبت بیش از حد دانش آموزان، پایین بودن حق سرانه مدارس چندپایه، فضای نامناسب آموزشی، نبود امکانات بهداشتی، غیبت معلمان به دلیل عدم بیتوته در روستا هستند (صمدیان، ۲۰۰۷).

تدریس در کلاس‌های چند پایه یکی از اشکال آموزشی است که می‌تواند نیاز بسیاری از کشورهای مختلف دنیا را در جهت بهبود و توسعه فرآیند یاددهی-یادگیری و محو بی سوادی و دست یابی به آموزش و پرورش همگانی برآورده سازد. چرا که در بسیاری از مناطق دورافتاده و حاشیه شهرها حتی در درون برخی از شهرها مدرسی با تعداد اندکی دانش آموز وجود دارد که اگر در آن نواحی به آموزش آن‌ها پرداخته نشود، آنان یا ترک تحصیل می‌کنند و یا همراه با خانواده خود به مناطق پرجمعیت مهاجرت می‌کنند. لزوم توجه به این مدارس و تحت پوشش قرار دادن کودکان واجب التعلیم از اهداف و برنامه‌های آموزشی کشورهای مختلف است (مرتضوی زاده، ۲۰۱۰).

معلم در طراحی و ایجاد فعالیت برای کلاس چندپایه مشکل خواهد داشت. برای بهره مندی از استراتژی‌های موثر، نظم و انضباط بیشتر، تمرکز بیشتر لازم است. علاوه بر این، اگر برنامه‌ها منابع لازم را نداشته باشند و معلمان به اندازه کافی آموزش ندیده باشند، ممکن است پیشرفت دانش آموزان ناکافی باشد (ناپاران و کاستاندا^۴، ۲۰۱۹).

1 Multi-Grade

2 Teaching

3 Casserly, A.

4 Naparan, G. & Castañeda, M

با توجه به شرایط جغرافیایی، اقلیمی و منطقه‌ای روستایی ایران و کاهش جمعیت دانش‌آموزی در دوره ابتدایی، به نظر می‌رسد افزایش کلاس‌های چندپایه و توجه خاص به بهبود کیفیت آن امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. گرچه تا کنون به این مهم توجه جدی نشده است (آقازاده و فضل‌ی، ۲۰۱۰).

آموزش چندپایه‌ای راهکاری است برای جلوگیری از بسته شدن مدارس معمولی که از نظر اقتصادی به صرفه نیستند. این نوع آموزش نقش مهمی در بهبود میزان دستیابی به آموزش ابتدایی دارد و با وجود محدودیت‌ها و دشواری‌هایی که در زمینه‌های مالی و نیروی انسانی وجود دارد به ارائه خدمات آموزشی کمک شایانی می‌کند (حاجی اسحاق، ۲۰۰۴). با توجه به ضرورت و اهمیت کلاس‌های چندپایه در نظام آموزشی و همچنین چالش‌های موجود در این کلاس‌ها، هدف از این پژوهش، بازنمایی تجارب معلمانی است که در شش پایه تحصیلی مشغول به تدریس هستند، تا بتوان از طریق مطالعه و تفسیر این تجارب و آموخته‌ها، در جهت بهبود فرایند تعلیم و تربیت در کلاس‌های چندپایه گام برداشت.

مرادی و کردلو (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان "پدیدارشناسی تجارب معلمان از آسیب‌های آموزش در کلاسهای چند پایه روستایی کرمانشاه و راهکارهای بهبود کیفیت آموزش در آنها"، با انجام پژوهش بر روی معلمانی که بیش از دو سال سابقه تدریس در کلاس‌های چند پایه داشتند، به این نتیجه رسیدند که با بکارگیری راهکارهای آموزشی و روانشناختی، دانش‌آموزان چند پایه می‌توانند پیشرفتی همسان با دانش‌آموزان کلاس‌های تک پایه داشته باشند.

همچنین کردلو و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی دیگر با عنوان "راهبردهای تدریس مطلوب در کلاس‌های درس چند پایه: مطالعه ای پدیدارشناسانه"، با انجام پژوهش بر روی معلمانی که بیش از پنج سال سابقه تدریس در کلاس‌های چند پایه داشتند به این نتیجه دست یافتند که به کارگیری راهبردهای تدریس مطلوب در کلاس‌های چند پایه می‌تواند منجر به اثربخش‌تر شدن تدریس و در ادامه منجر به عمیق‌تر شدن یادگیری دانش‌آموزان گردد.

باقری دادوکلایی و عابدین نژاد (۲۰۲۲)، در پژوهشی "بررسی و شناسایی ضعف‌های معلمان در مدیریت کلاس‌های چند پایه دوره ابتدایی بر اساس نظریه داده بنیاد" نشان دادند که عمده ضعف‌های معلم کلاس به چهار ضعف ۱. برخورد عاطفی ناصحیح با دانش‌آموزان ۲. ارائه تقویت منفی و بازخوردهای اشتباه به دانش‌آموزان ۳. عدم برنامه ریزی مناسب توسط معلم ۴. عدم رعایت اصول تدریس توسط معلم، بر می‌گردد.

مرتضوی زاده و حسنی (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان "واکاوی تجارب زیسته معلمان تازه کار از چالش‌های تدریس در کلاس‌های چند پایه"، به چالش‌های هفت گانه معلمان تازه کار کلاسهای چند پایه از جمله چالش‌های سازمانی و ساختاری، چالش‌های مرتبط با دانش تخصصی، چالش‌های فیزیکی و بافتی، چالش‌های مرتبط با دانش‌آموزان، والدین، چالش‌های کلاس داری معلم و چالش‌های مواجهه با موقعیت‌های غیرمنتظره اشاره نمودند.

انصاری و حسنی کریم‌آباد (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان "توصیف تجارب زیسته معلمان دوره ابتدایی در مورد کلاس‌های چند پایه (مطالعه موردی کلاس‌های چند پایه اداره آموزش و پرورش منطقه انزل)"، به این نتیجه دست یافتند که دو تجربه زیسته متفاوت بر محوریت مسائل و مشکلات وجود دارد. تجربه زیسته معلمانی که شیوه‌های مدیریتی، تدریس، ارزشیابی، فرایند یاددهی - یادگیری، برنامه هفتگی و طرح درس را به گونه‌ای سازمان می‌دادند که مشارکت و تعامل دانش‌آموزان را در کلاس افزایش دهند و به عبارت دیگر شیوه آنها دانش‌آموز محوری بود که مسئولیت را به کل کلاس تعمیم داده و تقسیم می‌کردند و تجربه زیسته دیگر نشان می‌داد که معلمان بیشتر مسئولیت کلاس را خود بر دوش می‌کشند و از شیوه‌هایی استفاده می‌کنند که حداقل مشارکت دانش‌آموزان را در پی دارد و شیوه این گروه از معلمان به صورت معلم محور بوده که معلم بیشترین مسئولیت را دارد. بنابراین به این نتیجه رسیدند محدودیت‌ها و مشکلات و رویکرد معلمان به آنها، شکل دهنده تجربه زیسته معلمان در کلاس‌های چند پایه می‌باشد.

ناپاران و آیوی لی^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان چالش‌ها و راهبردهای مقابله‌ای معلمان چند پایه نتایج نشان داد که چالش‌های درونی، بیرونی و سیستمی توسط این معلمان تجربه شده است. این چالش‌ها شامل عدم آمادگی در آموزش چند پایه، کمک هزینه‌های چند پایه پایین، تجربه استرس، موانع زبانی، مشکلات مدیریت کلاس، کمبود منابع، خطر در رفتن به ایستگاه‌ها، حجم کار، غیبت، عدم حمایت سهامداران و عدم آموزش بود. با این حال، آنها در کار خود مثبت نشان دادند و از راهبردهای مقابله‌ای مناسب برای کاهش بار خود استفاده کردند. از جمله این راهبردهای مقابله‌ای، دعا، استفاده از وب، داشتن مدیریت زمان، خود شرطی کردن، برنامه ریزی و انجام تحقیق بود. شرکت کنندگان بر این باور بودند که مدیریت کلاس‌های چند درجه‌ای نیازمند زمان، تلاش و تعادل است. از طریق این تجربیات، معلمان یاد گرفتند که با چالش‌هایی که با آن روبرو بودند سازگار شوند و کنار بیایند. بنابراین، آنها معلمان بهتری شدند.

مسیمنگ^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان مدیریت استفاده از منابع در کلاس‌های چند پایه به این یافته‌ها دست یافت: این مطالعه به بررسی چگونگی مدیریت و استفاده معلمان در کلاس‌های درس چند پایه از منابع موجود در کلاس‌های خود پرداخت. این مطالعه بر کلاس‌های چند کلاسه در مدارس کشاورزی در استان آزاد آفریقای جنوبی متمرکز بود که پایه‌های ۱ تا ۹ را پوشش می‌دهند. مفاهیم «کلاس‌های چند کلاسه» و «منابع» در زیر توضیح داده شده‌اند. در دسترس بودن و استفاده از منابع در کلاس‌های درس چند پایه به طور عمیق مورد بحث قرار می‌گیرد. برای جمع‌آوری داده‌ها از طرح تحقیق کیفی استفاده شد. مصاحبه با ۹ معلم که در کلاس‌های چند پایه کار می‌کردند انجام شد. داده‌ها نشان می‌دهد که در دسترس بودن منابع تا حدودی در کلاس‌های چند پایه بررسی شده بهبود یافته است. با این حال، کتاب‌های درسی که به طور خاص برای کلاس‌های درس چند پایه در نظر گرفته شده است، هنوز وجود ندارد. داده‌ها همچنین به چندین روند دیگر اشاره می‌کنند. به عنوان مثال، اکثر مدارس چند کلاسه نمونه، منابع کافی ندارند. در صورت وجود، منابع یا کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرند یا به طور نادرست استفاده می‌شوند. علاوه بر این، معمولاً یادگیرندگان باید منابع را در سطوح مختلف به اشتراک بگذارند. علاوه بر این، معلمان اغلب از منابع شخصی خود برای انجام کارهای خود استفاده می‌کنند و در این زمینه گوشی‌های هوشمند نقش مهمی را ایفا می‌کنند. در نهایت، این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که معلمان سعی می‌کنند از انواع منابع برای پاسخگویی به سبک‌های مختلف یادگیری استفاده کنند.

همانگونه که هایری و هاشر^۳ (۲۰۱۵) اشاره کرده‌اند: تعداد مطالعاتی که تجارب معلمان چند پایه را ارائه می‌کنند، به طور قابل توجهی کم است و لازم است مطالعاتی در این زمینه وجود داشته باشد و مطالعاتی هم که در ایران صورت در زمینه چند پایه صورت گرفته است به موضوعات و چالش‌های معلمان کلاس‌های شش پایه که نوعی خاص و ویژه از کلاس‌های چند پایه است، پرداخته نشده است. به همین علت در این پژوهش در صدد هستیم که به طور خاص تجارب معلمان کلاس‌های شش پایه را مورد بررسی قرار دهیم.

سوال اصلی پژوهش بیان تجارب کلاس شش پایه از دید معلمانی است که در این کلاس‌ها تدریس داشته‌اند و شش سوال دیگر نیز ابعاد مختلف تجارب از چالش، فرصت، راهبردهای سازگاری و ... در این موقعیت ویژه را مورد بررسی و کنکاش قرار می‌دهد.

روش پژوهش

این پژوهش رویکردی کیفی و روشی پدیدارشناسانه دارد. پدیدارشناسی روشی است که در آن به توصیف «چیستی» و «چگونگی» پدیده تجربه افراد، بر اساس تجارب آنها به توضیح، تجزیه و تحلیل توصیف تجربه می‌پردازد. بر همین اساس چارچوب نظری در

1 Naparan, G. & Ivy Leigh, P.

2 Msimanga, M. R

3 Hyry-Beihammer, E. K., & Hascher, T

صدد هستیم تا مشخص گردد که معلمان شش پایه که یک موقعیت ویژه‌ای آموزشی - با توجه به تدوین کتب‌های بر اساس تک پایه - است، چه تجاربی دارند. ابزار گردآوری داده در این پژوهش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته می‌باشد. سوال اصلی مصاحبه این سوال می‌باشد که: تجارب شما در کلاس‌های چند پایه چه می‌باشد؟ و ۶ سوال فرعی دیگر نیز در این پژوهش آمده است که مرتبط با سوال اصلی مصاحبه می‌باشد و جنبه‌های مختلف این سوال را پوشش می‌دهد. میدان پژوهش معلمان کلاس شش پایه روستایی شهرستان سنندج بودند که تجربه آموزش در کلاس شش پایه را در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ داشتند. روش انتخاب معلمان مصاحبه شونده به صورت هدفمند بوده و در صدد شناسایی معلمان کلاس‌های شش پایه در شهرستان سنندج بودیم به دلیل محدود بودن تعداد این کلاس‌ها در شهرستان سنندج با همه معلمان کلاس‌های شش پایه شهرستان سنندج مصاحبه صورت گرفت. اشباع نظری در مصاحبه شماره هفت اتفاق افتاد اما برای اطمینان چهار مصاحبه دیگر نیز صورت گرفت. میانگین مدت زمان هر مصاحبه حدود ۴۵ دقیقه بود. در پژوهش حاضر پس از اینکه مصاحبه‌ها ضبط گردید. متن آنها تهیه شد. پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها، از نظارت مشارکت‌کنندگان بهره‌برده و متن پیاده شده مصاحبه و کدهای باز استخراجی توسط مصاحبه‌شونده‌ها تایید گردید. در تحلیل داده‌ها از راهبرد هفت مرحله‌ای کلایزی^۱ استفاده خواهد شد. در مرحله اول، پس از انجام هر مصاحبه کل متن مصاحبه بر روی کاغذ پیاده شد. در مرحله دوم، کل متن چندین مرتبه مرور می‌شود تا درک کلی از متن حاصل شود. در مرحله سوم، پس از مطالعه متن، معانی استخراج شده به صورت کدهای اولیه تنظیم خواهد شد تا دسته بندی راحت‌تر صورت گیرد. در مرحله چهارم، معانی کدگذاری شده، در قالب خوشه‌هایی از زیرمضامین‌ها سازماندهی می‌گردد. در مرحله پنجم، بازنگری صورت می‌گیرد. بدین منظور برای دستیابی به مفاهیم واضح و بدون ابهام، لازم است یک مرتبه دیگر بازنگری در کدهای پدیدآمده از اولین مصاحبه تا آخرین مصاحبه انجام گیرد. در مرحله ششم، زیرمضامین به دست آمده در هر گروه با گروه‌های دیگر، مورد مقایسه قرار گرفت و در صورت نیاز در هم ادغام می‌شوند تا مضمون اصلی در هر بخش با توجه به زیرمضمون‌ها به دست آید. در انتها و در مرحله هفتم، برای اعتباربخشی، یافته‌ها به شرکت‌کنندگان ارجاع داده خواهد شد تا از صحت آن، اطمینان حاصل گردد. سپس با استفاده از نرم افزار مکس کیودا MAXQDA نسخه سال ۲۰۲۰ مضامین اصلی و زیر مضمونها استخراج گردیده و به آنها معنا و مفهوم خاصی داده شد. سپس برای هر یک از مضامین اصلی نقشه آن مضمون و زیر مضامین آن ترسیم گردید.

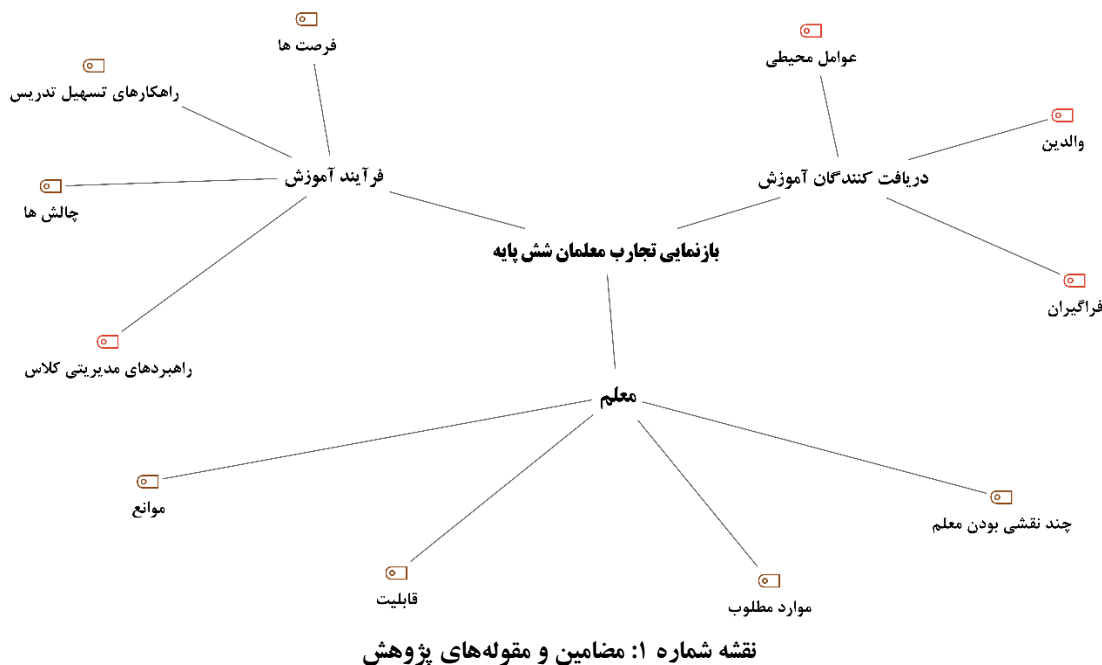
جدول شماره ۱. مشخصات جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

شماره مشارکت کننده	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	سابقه تدریس	سابقه تدریس در کلاس چندپایه	سابقه تدریس در کلاس شش پایه
مشارکت کننده شماره یک	کاردانی	آموزش ابتدایی	۲۱	۱۷	۹
مشارکت کننده شماره دو	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۱۵	۱۵	۳
مشارکت کننده شماره سه	کارشناسی ارشد	مدیریت آموزشی	۵	۵	۱
مشارکت کننده شماره چهار	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۳	۳	۱
مشارکت کننده شماره پنج	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۳۰	۳۰	۵
مشارکت کننده شماره شش	کارشناسی	مشاوره	۳۰	۲۸	۱۰
مشارکت کننده شماره هفت	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۲۴	۲۰	۲
مشارکت کننده شماره هشت	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۶	۴	۱
مشارکت کننده شماره نه	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۲۴	۲۴	۱۵
مشارکت کننده شماره ده	کارشناسی	آموزش ابتدایی	۱۲	۸	۲
مشارکت کننده شماره یازده	کارشناسی	آموزش زبان انگلیسی	۱	۱	۱

یافته‌ها

پس از کدگذاری یافته‌های پژوهش ۳ مضمون اصلی اصلی استخراج گردید. سه مضمون اصلی پژوهش که عبارتند از: معلم، فرآیند آموزش و دریافت کنندگان آموزش در نقشه شماره ۱ قابل مشاهده است. این مضامین از مفاهیم منتج شده از کدهای باز استخراج شده‌اند یعنی هر مضمون از چند مفهوم استخراج شده است. پژوهش دارای ۱۱ مفهوم نیز می‌باشد

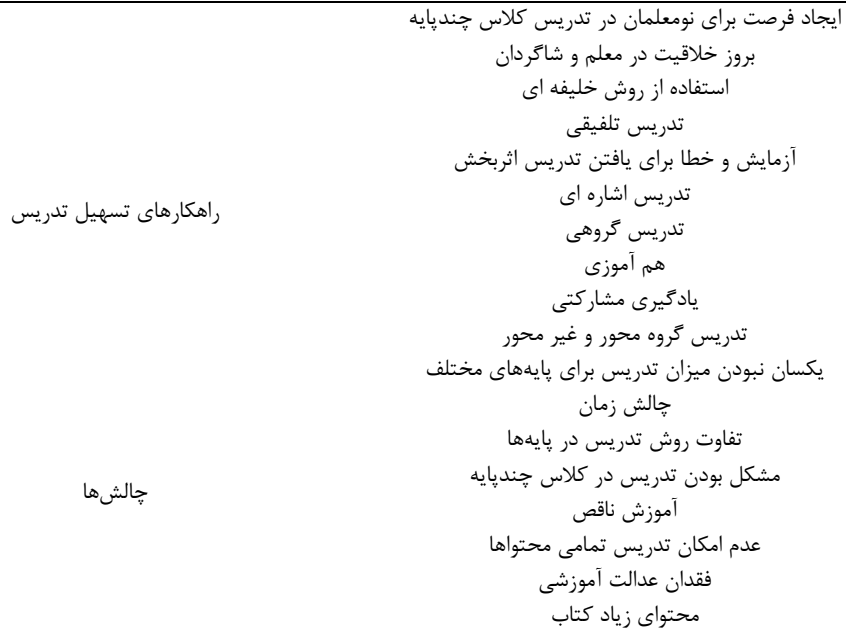
هم‌اکنون به تشریح هر یک از مضامین اصلی می‌پردازیم:

مضمون اصلی اول: فرآیند آموزش

این مضمون از اصلی‌ترین مضامین پژوهش است که بیشتر مشارکت‌کننده‌ها به آن اشاره داشته‌اند. مضمون فرآیند آموزش از چهار مفهوم استخراج شده است. جدول شماره ۲ مفاهیم و کدهای باز مرتبط با این مضمون را نمایش می‌دهد:

جدول شماره ۲: مفاهیم و کدهای باز مرتبط با مضمون اصلی فرآیند آموزش

مضمون	مفهوم	کد باز
فرآیند آموزش	مدیریتی کلاس	کلاس کم جمعیت استفاده از همه ظرفیت‌ها توجه فراوان به بودجه بندی و زمان بندی محتوا مدیریت زمان بندی و بودجه بندی گروه بندی کلاس سخت بودن مدیریت کلاس چندپایه قابل پیش بینی نبودن شرایط کلاس کنترل راحت کلاس‌های چندپایه ناتوانی در اجرای دقیق برنامه ریزی ورزیدگی در تدریس آموزش ایدئال در روستا شیوه تدریس ترتیبی مرور دروس گذشته آشنایی با مباحث سال آینده
	فرصت‌ها	

نقشه شماره ۲: مضمون اصلی تدریس شش پایه

همانگونه که در نقشه شماره ۲ مشاهده می‌گردد مضمون فرآیند تدریس شامل ۴ مفهوم: راهبردهای مدیریتی کلاس، چالش‌ها، راهکارهای تسهیل تدریس و فرصت‌ها می‌باشد. این مفاهیم از کدهای باز که بیشتر آن‌ها کدهای زنده‌ای هستند که خود پژوهشگر بیان کرده است استخراج شده است. که هر یک را در جداول با متن مصاحبه می‌آوریم:

مفهوم اول مرتبط با مضمون فرآیند آموزش: مدیریت کلاس

این مفهوم هم همانگونه از نقشه پیداست از کدهای باز متعددی به دست آمده است و خط چالش زمان از همه پررنگ‌تر است که نشان می‌دهد این مفهوم شش بار در مصاحبه‌ها تکرار شده است و تقریباً همه مصاحبه‌شونده‌ها به چالش زمان اشاره داشته‌اند: در این قسمت به تشریح هر کد باز این مفهوم و نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ای که این کدباز از آن استخراج شده است می‌پردازیم:

(۱) کلاس کم جمعیت

قاعدتاً کلاس‌های روستاهایی که مدنظر بنده بود کلاس‌های کم جمعیتی هستند و عموماً به اینخاطر این کلاس‌ها رو انتخاب می‌کنیم (مصاحبه‌شونده شماره ده)

(۲) استفاده از همه ظرفیت‌ها

برای مدیریت کلاس چند پایه نیاز به داشتن توانایی لازم برای کار در کلاس چند پایه لازم است. همچنین می‌بایست ارتباط صحیح و سالم با تمامی دانش‌آموزان و اولیا آنها برقرار شود. همچنین باید گروه بندی در کلاس، تدریس مشارکتی، تدریس گروه محور و غیرمحور، تدریس هم‌آموزی انجام شود. نقش معلم به عنوان راهبر آموزشی باشد و مدیریت زمان و رعایت بودجه بندی و استفاده از همه فضای آموزشی در برنامه کار او باشد. (مصاحبه‌شونده شماره شش).

(۳) توجه فراوان به بودجه بندی و زمان بندی محتوا

مدیریت کلاس شش پایه مستلزم یک برنامه ریزی منسجم و تهیه برنامه کلاسی مفید و جامع و توجه خاص به بودجه بندی کتاب‌ها است تا بتوان به یک مدیریت صحیح رسید. (مصاحبه‌شونده شماره یک).

(۴) مدیریت زمان

در واقع مدیریت کلاسهای چند پایه سخت است این که چه زمانی را به هر پایه اختصاص دهیم تا وقت آنها به هدر نرود و از نظر آموزشی و تربیتی مطالب بیشتری را یاد بگیرند نیاز به تجربه دارد و همچنین بستگی به دانش‌آموزان و نیازهای فردی آنها دارد. (مصاحبه‌شونده شماره هفت).

(۵) گروه بندی کلاس

با توجه به پایه تحصیلی و سطح علمی دانش‌آموزان از گروه‌بندی دانش‌آموزان استفاده می‌کردم و با این کار دانش‌آموزان به دوستای هم‌پایه و پایه‌ی پایین‌تر خودشان کمک می‌کردند (مصاحبه‌شونده شماره یازده).

(۶) سخت بودن مدیریت کلاس چندپایه

مدیریت این کلاس‌ها به لحاظ وجود پایه‌های مختلف دانش‌آموزی و تنوع جنسیت سختی بیشتری به نسبت کلاس‌های تک پایه دارد (مصاحبه‌شونده شماره سه).

(۷) کنترل راحت کلاس‌های چندپایه

به لحاظ این که این کلاس‌ها تعداد دانش‌آموزان کمتری دارد و بچه‌های روستا به نسبت آرام‌تر هستند پس مدیریت این کلاس‌ها به نسبت کلاس‌های شهری و تک‌پایه آسان‌تر و بهتر است. (مصاحبه‌شونده شماره هشت).

نکته‌ی قابل توجه در کد باز شماره ۶ و ۷ که یکی از مشارکت‌کنندگان مدیریت کلاس چندپایه را سخت و یکی آسان می‌داند نشان از کدگذاری مخالف می‌باشد و در مواردی رخ می‌دهد که مشارکت‌کنندگان به نسبت موضوعی خاص دیدگاهی متضاد دارند که این مورد هم در این پژوهش و مشارکت‌کنندگان قابل مشاهده است.

(۸) قابل پیش‌بینی نبودن شرایط کلاس

البته هیچ وقت نمی‌توان شرایط کلاس را آنگونه که شخص انتظار دارد از قبل پیش‌بینی کرد. (مصاحبه‌شونده شماره چهار).

(۹) ناتوانی در اجرای دقیق برنامه ریزی

کی از معایب، نمی‌توان برنامه‌ای را که برای دانش‌آموزان طراحی کردیم را به طور دقیق رعایت کنیم زیرا بعضی مواقع دانش‌آموزان کسکش ندارد یا توان معلم کم می‌شود (مصاحبه‌شونده شماره دو).

مفهوم دوم مرتبط با مضمون فرآیند آموزش: فرصت‌ها

دومین مفهوم مورد بحث در فرآیند آموزش فرصت‌های کلاس‌های شش پایه از جهت آموزش و یادگیری است که این مفهوم از کدهای باز مختلفی استخراج شده است که در جدول شماره ۲ نیز قابل مشاهده می‌باشد.

- در این قسمت به تشریح هر کد باز این مفهوم و نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ای که این کدباز از آن استخراج شده است می‌پردازیم:
- (۱) ورزیدگی در تدریس
قرار گرفتن در کلاس‌های شش پایه می‌تواند یک تمرین خیلی خوب از لحاظ ورزیدگی تدریس و انتقال مسائل آموزشی به معلم بدهد (مصاحبه شونده شماره یک).
  - (۲) آموزش ایدئال در روستا
می‌توان آنها تحت تاثیر یک آموزش درست، آنها را ایده آل تربیت کرد. (مصاحبه شونده شماره یک).
  - (۳) شیوه تدریس ترتیبی
شیوه تدریس من به صورت ترتیبی از پایه اول تا ششم می‌باشد (مصاحبه شونده شماره دو).
  - (۴) مرور دروس گذشته
یکی از مزیت‌های تدریس در کلاس چند پایه این است که بعضی از موضوع‌های درسی را می‌توان برای چند تا از پایه‌ها به صورت تلفیقی تدریس کرد که این کار می‌تواند به یاد آوری مطالب آموخته شده قبلی برای پایه‌های بالاتر و زمینه ساز یادگیری بیشتر برای پایه‌های پایین‌تر باشد. (مصاحبه شونده شماره هفت).
  - (۵) آشنایی با مباحث سال آینده
برای دانش آموزان پایه‌های پایین‌تر با مباحث پایه بعدی برای سال آینده آشنا خواهند شد (مصاحبه شونده شماره دو).
  - (۶) ایجاد فرصت برای نومعلمان در تدریس کلاس چند پایه
تدریس در کلاس چند پایه بهترین فرصت و در عین حال یک تمرین واقعی برای نومعلمان است (مصاحبه شونده شماره چهار).
  - (۷) بروز خلاقیت در معلم و شاگردان
تدریس گروهی و هم‌آموزی از یکدیگر، یادگیری مشارکتی، مسئولیت‌پذیری فراوان دانش آموزان، تمرین معلم یار بودن دانش آموزان، جو صمیمی و ارتباط نزدیک‌تر دانش آموزان، بروز بیشتر خلاقیت هم در معلم و هم در دانش آموزان از مزیت‌های کلاس چندپایه است. (مصاحبه شونده شماره شش).

مفهوم سوم مرتبط با مضمون فرآیند آموزش: راهبردهای تسهیل تدریس

- سومین مفهوم مرتبط با فرآیند آموزش راهکارهای تسهیل تدریس در کلاس‌های شش پایه می‌باشد. در این قسمت به تشریح هر کد باز این مفهوم و نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ای که این کدباز از آن استخراج شده است می‌پردازیم:
- (۱) استفاده از روش خلیفه‌ای
برای مدیریت کلاس از روش خلیفه‌ای استفاده می‌کنم به طوری که یک دانش آموز کلاس شش را به عنوان کمک معلم برای بررسی تمارین یا حل سوالات پایه‌های پایین‌تر را تعیین خواهم کرد. (مصاحبه شونده شماره سه).
  - (۲) تدریس تلفیقی
تدریس در کلاس‌های چندپایه مبتنی بر روش‌های آموزش تلفیقی می‌باشد، یعنی متناسب با موضوعات مختلف درسی و هدف‌های آموزشی و پایه‌های مختلف، تلفیقی از یک یا چند روش تدریس مختلف را می‌توان به کار برد و یک مجموعه تدریس جامع در کلاس ارائه شود (مصاحبه شونده شماره یک).
  - (۳) آزمایش و خطا برای یافتن تدریس اثربخش
کلاس در اختیار کامل معلم است و به هر شیوه که بخواهد می‌تواند آزمایش کند تست بکند محتوا و روش‌های مختلف ارائه بدهد و نتیجه آنها بسنجد و بررسی کند و هر روز نسبت به روز قبل این موارد را اصلاح یا ارتقا دهد و یک روند صحیح به عمل بیاورد و به دانش آموزان انتقال دهد. (مصاحبه شونده شماره یک).

۴) تدریس اشاره ای

آموزش و تحصیل ناقص انجام می‌شود چون شما فقط اشاره ای تدریس می‌کنید در عمق و معناداری گام بر نمی‌دارید همه همت شما این است محتوا تمام شود زمان بندی کم نیارید بودجه بندی رعایت شود پایه تحصیلی ضعیف انجام می‌شود اگر شاگردی تصادفی قوی باشد بدلیل قوی بودن استعداد و هوش خودش هست. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۵) تدریس گروهی

تدریس گروهی و هم آموزی از یکدیگر، یادگیری مشارکتی، مسئولیت پذیری فراوان دانش آموزان، تمرین معلم یار بودن دانش آموزان، جو صمیمی و ارتباط نزدیک تر دانش آموزان، بروز بیشتر خلاقیت هم در معلم و هم در دانش آموزان از مزیت‌های کلاس چندپایه است. (مصاحبه شونده شماره شش).

۶) هم آموزی

برای مدیریت کلاس چند پایه نیاز به داشتن توانایی لازم برای کار در کلاس چند پایه لازم است. همچنین می‌بایست ارتباط صحیح و سالم با تمامی دانش آموزان و اولیا آنها برقرار شود. همچنین باید گروه بندی در کلاس، تدریس مشارکتی، تدریس گروه محور و غیرمحور، تدریس هم آموزی انجام شود. نقش معلم به عنوان راهبر آموزشی باشد و مدیریت زمان و رعایت بودجه بندی و استفاده از همه فضای آموزشی در برنامه کار او باشد. (مصاحبه شونده شماره شش).

۷) یادگیری مشارکتی

تدریس گروهی و هم آموزی از یکدیگر، یادگیری مشارکتی، مسئولیت پذیری فراوان دانش آموزان، تمرین معلم یار بودن دانش آموزان، جو صمیمی و ارتباط نزدیک تر دانش آموزان، بروز بیشتر خلاقیت هم در معلم و هم در دانش آموزان از مزیت‌های کلاس چندپایه است. (مصاحبه شونده شماره شش).

۸) تدریس گروه محور و غیر محور

برای مدیریت کلاس چند پایه نیاز به داشتن توانایی لازم برای کار در کلاس چند پایه لازم است. همچنین می‌بایست ارتباط صحیح و سالم با تمامی دانش آموزان و اولیا آنها برقرار شود. همچنین باید گروه بندی در کلاس، تدریس مشارکتی، تدریس گروه محور و غیرمحور، تدریس هم آموزی انجام شود. نقش معلم به عنوان راهبر آموزشی باشد و مدیریت زمان و رعایت بودجه بندی و استفاده از همه فضای آموزشی در برنامه کار او باشد. (مصاحبه شونده شماره شش).

مفهوم چهارم مرتبط با مضمون فرآیند آموزش: چالش‌ها

چهارمین و آخرین مفهوم مرتبط با فرآیند آموزش چالش‌های مسیر آموزش از دیدگاه معلمان کلاس‌های شش پایه می‌باشد. در این قسمت به تشریح هر کد باز این مفهوم و نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ای که این کدباز از آن استخراج شده است می‌پردازیم:

۱) یکسان نبودن میزان تدریس برای پایه‌های مختلف

مجبورم با تظلم به چند پایه دیگر تدریس کنم دانش آموزان باهوش را نمی‌توانید ترقی دهید زیرا مجبورید به دانش آموزان ضعیف‌تر برسید مجبورید محتوای کتاب را تمام کنید. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۲) چالش زمان

یکی از اصلی‌ترین مشکلات نبود فرصت تدریس مناسب و کمبود زمان است به طوری که نمی‌توان همه سوالات و مسائل را برای دانش آموزان حل کرد، مگر اینکه به صورت دو شیفت که در هر شیفت سه پایه تدریس شوند این مسئله را حل کرد. (مصاحبه شونده شماره سه).

۳) تفاوت روش تدریس در پایه‌ها

روش تدریس در یک پایه با روش تدریس یک پایه دیگر همانند یکدیگر نیست. (مصاحبه شونده شماره دو).

۴) مشکل بودن تدریس در کلاس چندپایه
تدریس در کلاس چندپایه برای کسانی که اوایل خدمت هستند بسیار سخت است و نیاز به تجربه دارد. (مصاحبه شونده شماره یازده).

۵) آموزش ناقص
آموزش و تحصیل ناقص انجام می‌شود چون شما فقط اشاره ای تدریس می‌کنید در عمق و معناداری گام بر نمی‌دارید همه همت شما این است محتوا تمام شود زمان بندی کم نیارید بودجه بندی رعایت شود پایه تحصیلی ضعیف انجام می‌شود اگر شاگردی تصادفی قوی باشد بدلیل قوی بودن استعداد و هوش خودش هست. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۶) عدم امکان تدریس تمامی محتواها
با در نظر گرفتن حجم محتوای کتب درسی و زمان آموزش آن هیچ گاه نمی‌توان تمام محتوای موجود را تدریس کرد (مصاحبه شونده شماره چهار).

۷) فقدان عدالت آموزشی
تدریس چند پایه بدلیل فقدان معلم باتجربه و متخصص و کمبود وقت و مشکلات وسایل آموزشی و کارگاهی و مسئولیت‌های آموزشی و مدیریتی بسیار و نبود عدالت آموزشی و نداشتن انگیزه و نداشتن حق الزحمه اضافه کاری و عدم تشویقات مالی و معنوی و انتظارات فراوان اولیا و اداره و محتوای زیاد کتاب‌ها از معایب پیشمار آن است. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۸) محتوای زیاد کتاب.

کمبود وقت، حجم بالای کار مدیریتی، فراوان بودن حجم مطالب درسی، خسته شدن معلم، شتاب معلم در تدریس، انجام کارهای مدیریتی مدرسه در کنار تدریس، اختصاص دادن وقت استراحت در منزل به انجام امور مدرسه، انجام امور تعمیرات مدرسه توسط خود معلم، پاسخگویی به والدین در هنگام تدریس، هزینه بالای رفت و آمد از معایب کلاس‌های چند پایه می‌باشد. (مصاحبه شونده شماره شش)

مضمون اصلی دوم: معلم

دومین مضمون اصلی مستخرج از کدهای باز و مفاهیم مشارکت‌کنندگان مضمون اصلی معلم باشد؛ این مضمون از ۴ مفهوم به دست آمده است در جدول شماره ۳ کدهای باز و مفاهیم مرتبط با این مضمون آورده شده است:

جدول شماره ۳: مفاهیم و کدهای باز مرتبط با مضمون اصلی معلم

کد باز	مفهوم	مضمون
تأثیر شرایط جسمی و روحی دانش آموز بر معلم		
تأثیر شرایط فیزیکی کلاس بر معلم		
تضعیف عملکرد معلم		
نبود امتیاز و مزایا برای معلم چندپایه	موانع	
نبود معلم با تجربه		
نبود تشویقات و امتیازات		معلم
نداشتن انگیزه		
مشکلات تردد معلمان		
تصمیم‌گیری معلم در لحظه		
داشتن تجربه در ارائه سریع مطالب	قابلیت	
تعیین و یادداشت کارهای پیش‌بینی شده برای کلاس		
اولویت بندی محتوای درسی		

۴) نبود امتیاز و مزایا برای معلم چندپایه
معایب و ضعف‌های کلاسهای چندپایه بسیار بیشتر از محاسن آن است هیچگونه مزایایی برای معلم ندارد امتیازات و تشویقات خاصی از اداره نخواهید گرفت و اگر چند امتیاز سازماندهی به شما بدهند در قبال زحمات معلم مثل قطره در برابر دریاست. (مصاحبه شونده شماره پنج)

۵) نبود معلم با تجربه
تدریس چند پایه بدلیل فقدان معلم باتجربه و متخصص و کمبود وقت و مشکلات وسایل آموزشی و کارگاهی و مسئولیت‌های آموزشی و مدیریتی بسیار و نبود عدالت آموزشی و نداشتن انگیزه و نداشتن حق الزحمه اضافه کاری و عدم تشویقات مالی و معنوی و انتظارات فراوان اولیا و اداره و محتوای زیاد کتاب‌ها از معایب بیشمار آن است. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۶) نبود تشویقات و امتیازات
تدریس چند پایه بدلیل فقدان معلم باتجربه و متخصص و کمبود وقت و مشکلات وسایل آموزشی و کارگاهی و مسئولیت‌های آموزشی و مدیریتی بسیار و نبود عدالت آموزشی و نداشتن انگیزه و نداشتن حق الزحمه اضافه کاری و عدم تشویقات مالی و معنوی و انتظارات فراوان اولیا و اداره و محتوای زیاد کتاب‌ها از معایب بیشمار آن است. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۷) نداشتن انگیزه
تدریس چند پایه بدلیل فقدان معلم باتجربه و متخصص و کمبود وقت و مشکلات وسایل آموزشی و کارگاهی و مسئولیت‌های آموزشی و مدیریتی بسیار و نبود عدالت آموزشی و نداشتن انگیزه و نداشتن حق الزحمه اضافه کاری و عدم تشویقات مالی و معنوی و انتظارات فراوان اولیا و اداره و محتوای زیاد کتاب‌ها از معایب بیشمار آن است. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۸) مشکلات تردد معلمان
تردد کمی مشکل است و خطرات مربوط به رفت و آمد زیاد است. (مصاحبه شونده شماره هفت).

مفهوم دوم مرتبط با مضمون معلم: قابلیت

قابلیت‌هایی که معلمی در کلاس شش پایه برای آموزگاران فراهم آورده است، دومین مفهوم مرتبط با معلمی است.
۱) تصمیم‌گیری معلم در لحظه
در واقع معلم در لحظه تصمیم می‌گیرد (مصاحبه شونده شماره دو).
۲) داشتن تجربه در ارائه سریع مطالب
در کلاس‌های چند پایه تجربه می‌خواهد تا کلیات یک مطلب را در سریع‌ترین زمان به دانش‌آموزان ارائه داد. (مصاحبه شونده شماره دو)

۳) تعیین و یادداشت کارهای پیش‌بینی شده برای کلاس
اگر معلم بر محتوای درس تسلط داشته باشد لازم نیست که حتماً از قبل طرح درس بنویسد و با خود به کلاس ببرد، فقط کارهایی را که باید انجام دهد را در برگه‌ای از قبل بنویسد (مصاحبه شونده شماره چهار).

۴) اولویت‌بندی محتوای درسی
معلم باید برنامه‌ای برای اولویت‌بندی محتوای هر کتب درسی داشته باشد. (مصاحبه شونده شماره چهار).
۵) داشتن سرعت عمل

بالا بودن توانایی علمی معلم، داشتن سرعت عمل مناسب، علاقه مندی به تدریس در کلاس چندپایه از لحاظ آموزشی برای تدریس در این کلاس‌ها موثر است. اگر شرایط آموزشی مناسب فراهم باشد، دانش‌آموزان رشد خواهند کرد، اما اگر شرایط آموزشی فراهم نباشد، دانش‌آموزان افت خواهند کرد. (مصاحبه شونده شماره شش).

۶) توانایی تشخیص دانش آموزان

شیوه تدریس من به صورت تریبی از پایه اول تا ششم می باشد که با توجه انسجام شکل گرفته می توان تشخیص داد کدام دانش آموز فعالیت انجام می دهد یا بیکار نشسته است و تشخیص این که دانش آموز چه پایه ای است راحت تر است. (مصاحبه شونده شماره دو).

۷) لزوم داشتن توانایی برای تدریس چند پایه

برای مدیریت کلاس چند پایه نیاز به داشتن توانایی لازم برای کار در کلاس چند پایه لازم است. همچنین می بایست ارتباط صحیح و سالم با تمامی دانش آموزان و اولیا آنها برقرار شود. همچنین باید گروه بندی در کلاس، تدریس مشارکتی، تدریس گروه محور و غیرمحور، تدریس هم آموزی انجام شود. نقش معلم به عنوان راهبر آموزشی باشد و مدیریت زمان و رعایت بودجه بندی و استفاده از همه فضای آموزشی در برنامه کار او باشد. (مصاحبه شونده شماره شش).

مفهوم سوم مرتبط با مضمون معلم: موارد مطلوب معلمی

۱) علاقه مندی به معلمی

علاقه بیش از حد من باعث شد که چندین سال در کلاس های چند پایه را انتخاب کنم. چون دوست دارم بیشتر عملکرد خود را در این کلاس ها بسنجم و دوست داشتم با توجه به وجدان کاری ام در مناطق روستایی خدمت کنم. (مصاحبه شونده شماره نه).

۲) کسب مدیر آموزگاری

خیر مایل به تدریس در شش پایه نبودم و هدف بنده گرفتن امتیاز مدیر آموزگاری بود و به انتخاب سیستم، مدرسه روستای عالیجان برای بنده تعیین شد. (مصاحبه شونده شماره سه).

۳) اندیشیدن درست معلم

به معلم اندیشیدن درست و محتوای مفید و درست و مثبت را القا می کند (مصاحبه شونده شماره یک).

۴) اختیار کامل داشتن معلم

کلاس در اختیار کامل معلم است و به هر شیوه که بخواهد می تواند آزمایش کند تست بکند محتوا و روش های مختلف ارائه بدهد و نتیجه آنها بسنجد و بررسی کند و هر روز نسبت به روز قبل این موارد را اصلاح یا ارتقا دهد و یک روند صحیح به عمل بیاورد و به دانش آموزان انتقال دهد. (مصاحبه شونده شماره یک).

۵) پی بردن معلم به توانایی خود

چون معلم باید بیشتر محتواها را تدریس کند این کار در آماده کردن فرد و پی بردن به نقاط ضعف و قوت خود شخص کمک بسیار بزرگی برای اوست تا بیشتر به. توانایی های خود پی ببرد (مصاحبه شونده شماره چهار).

۶) توانایی بالای علمی معلم

بالا بودن توانایی علمی معلم، داشتن سرعت عمل مناسب، علاقه مندی به تدریس در کلاس چند پایه از لحاظ آموزشی برای تدریس در این کلاس ها موثر است. اگر شرایط آموزشی مناسب فراهم باشد، دانش آموزان رشد خواهند کرد، اما اگر شرایط آموزشی فراهم نباشد، دانش آموزان افت خواهند کرد. (مصاحبه شونده شماره شش).

مفهوم چهارم مرتبط با مضمون معلم: چند نقشی بودن معلم

۱) انجام امورات دفتری و مدیریتی

حجم امورات آموزشی و دفتری شش پایه بسیار زیاد است (مصاحبه شونده شماره یک)

۲) اختصاص وقت غیر مدرسه به انجام کار مشکل مدیریت زمان و حجم امورات آموزشی و دفتری شش پایه بسیار زیاد است و به همین دلیل اکثر مواقع بدلیل کمبود وقت، معلم مجبور می‌شود که امور مدرسه در خانه انجام دهد. (مصاحبه شونده شماره یک).

۳) فراوانی مسئولیت‌های مدیریتی مدرسه تدریس چند پایه بدلیل فقدان معلم باتجربه و متخصص و کمبود وقت و مشکلات وسایل آموزشی و کارگاهی و مسئولیت‌های آموزشی و مدیریتی بسیار و نبود عدالت آموزشی و نداشتن انگیزه و نداشتن حق الزحمه اضافه کاری و عدم تشویقات مالی و معنوی و انتظارات فراوان اولیا و اداره و محتوای زیاد کتاب‌ها از معایب بی‌شمار آن است. (مصاحبه شونده شماره پنج).

۴) انجام امور تعمیرات توسط معلم کمبود وقت، حجم بالای کار مدیریتی، فراوان بودن حجم مطالب درسی، خسته شدن معلم، شتاب معلم در تدریس، انجام کارهای مدیریتی مدرسه در کنار تدریس، اختصاص دادن وقت استراحت در منزل به انجام امور مدرسه، انجام امور تعمیرات مدرسه توسط خود معلم، پاسخگویی به والدین در هنگام تدریس، هزینه بالای رفت و آمد از معایب کلاس‌های چند پایه می‌باشد. (مصاحبه شونده شماره شش).

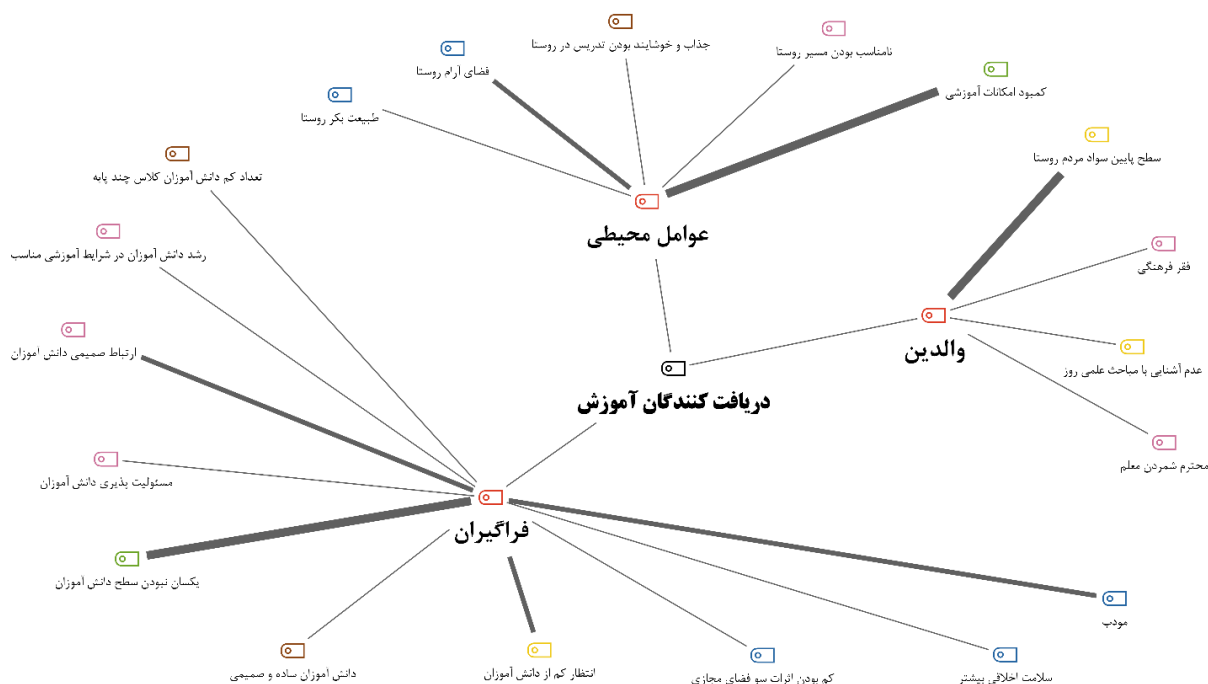
مضمون اصلی سوم: دریافت کنندگان آموزش

مضمون اصلی سوم پژوهش به بحث درباره دریافت کنندگان و مشتریان آموزش و شرایط محیطی می‌پردازد. در جدول شماره ۴ نیز سه مفهومی که این مضمون از آن استخراج شده است به همراه کدهای باز آورده شده است:

جدول شماره ۴: مفاهیم و کدهای باز مرتبط با مضمون اصلی دریافت کنندگان آموزش

مضمون	مفهوم	کد باز
دریافت کنندگان آموزش	فراگیران	تعداد کم دانش آموزان کلاس چند پایه
		رشد دانش آموزان در شرایط آموزشی مناسب
		ارتباط صمیمی دانش آموزان
		مسئولیت پذیری دانش آموزان
		یکسان نبودن سطح دانش آموزان
	والدین	دانش آموزان ساده و صمیمی
		انتظار کم از دانش آموزان
		کم بودن اثرات سو فضای مجازی
		سلامت اخلاقی بیشتر
		احترام اولیا به معلم
عوامل محیطی	فقر فرهنگی	
	سطح پایین سواد مردم روستا	
	عدم آشنایی با مباحث علمی روز	
	نامناسب بودن مسیر روستا	
	کمبود امکانات آموزشی	
	جذاب و خوشایند بودن تدریس در روستا	
	فضای آرام روستا	
	طبیعت بکر روستا	

نقشه شماره ۵ نیز مفاهیم و کدهای باز مرتبط با این مضمون را در قالب تصویری نشان می‌دهد:

نقشه شماره ۵: مضمون اصلی دریافت کنندگان آموزش

حال به تشریح و هر یک از مفاهیم مرتبط با مضمون دریافت کنندگان آموزش می‌پردازیم:

مفهوم اول مرتبط با مضمون دریافت کنندگان آموزش: فراگیران

(۱) تعداد کم دانش آموزان کلاس چند پایه

این دسته از کلاس‌ها جمعیت دانش آموزی کمی دارند (مصاحبه شونده شماره چهار).

(۲) رشد دانش آموزان در شرایط آموزشی مناسب

بالا بودن توانایی علمی معلم، داشتن سرعت عمل مناسب، علاقه مندی به تدریس در کلاس چند پایه از لحاظ آموزشی برای تدریس در این کلاس‌ها موثر است. اگر شرایط آموزشی مناسب فراهم باشد، دانش آموزان رشد خواهند کرد، اما اگر شرایط آموزشی فراهم نباشد، دانش آموزان افت خواهند کرد. (مصاحبه شونده شماره شش).

(۳) ارتباط صمیمی دانش آموزان

تدریس گروهی و هم‌آموزی از یکدیگر، یادگیری مشارکتی، مسئولیت‌پذیری فراوان دانش آموزان، تمرین معلم یار بودن دانش آموزان، جو صمیمی و ارتباط نزدیک‌تر دانش آموزان، بروز بیشتر خلاقیت هم‌در معلم و هم‌در دانش آموزان از مزیت‌های کلاس چند پایه است. (مصاحبه شونده شماره شش).

(۴) مسئولیت‌پذیری دانش آموزان

تدریس گروهی و هم‌آموزی از یکدیگر، یادگیری مشارکتی، مسئولیت‌پذیری فراوان دانش آموزان، تمرین معلم یار بودن دانش آموزان، جو صمیمی و ارتباط نزدیک‌تر دانش آموزان، بروز بیشتر خلاقیت هم‌در معلم و هم‌در دانش آموزان از مزیت‌های کلاس چند پایه است. (مصاحبه شونده شماره شش).

(۵) یکسان نبودن سطح دانش آموزان

تفاوت‌های فردی بیشتری نسبت به دانش آموزان‌های شهری در آنان وجود دارد. (مصاحبه شونده شماره یک).

- ۶) دانش آموزان ساده و صمیمی با دانش آموزان ساده و صمیمی مواجه خواهی شد (مصاحبه شونده شماره چهار).
- ۷) انتظار کم از دانش آموزان نباید انتظاری را که از دانش آموزان مدارس شهری و برخوردار داریم از این دانش آموزان داشته باشیم. (مصاحبه شونده شماره دو).
- ۸) کم بودن اثرات سو فضای مجازی مخرب‌های فضای مجازی که بیشتر دانش آموزان شهری را تحت تاثیر قرار می‌دهد، در کودکان روستایی این مورد کمتر است (مصاحبه شونده شماره یک).
- ۹) سلامت اخلاقی بیشتر جنبه‌های منفی اخلاقی که در شهر بیشتر دیده می‌شود در روستا کمتر است (مصاحبه شونده شماره یک).

مفهوم دوم مرتبط با مضمون دریافت‌کنندگان آموزش: مردم روستا

این مفهوم بیانگر این است که مردم تدریس در روستا و کلاس‌های شش پایه ایزوله و صرفاً تدریسی درون مدرسه‌ای و بدون ارتباط با اهالی و مردم روستا نیست. در این مضمون به این مهم می‌پردازیم که مردم روستا چه نقشی در تجارب معلمان شش پایه در روستاهای سنندج داشته‌اند:

- ۱) احترام اولیا به معلم محیط روستا آرام‌تر است دانش آموزان و اولیا نسبت به محیط شهری احترام بیشتری برای معلم قائلند (مصاحبه شونده شماره هفت).
- ۲) فقر فرهنگی نامناسب بودن مسیر دسترسی به روستا، فقر فرهنگی مردم روستا، سطح پایین سواد، کمبود امکانات، مدرسه قدیمی و کمبود امکانات آموزشی آن، از شرایط روستا می‌باشد. همچنین در میان دانش آموزان طیف‌های مختلفی با سطح هوشی متفاوت وجود دارد و همه دانش آموزان یکسان نیستند. (مصاحبه شونده شماره شش).
- ۳) سطح پایین سواد مردم روستا در خصوص شرایط روستا، مردم روستا سطح تحصیلات مردم روستا پایین و در حد دیپلم و زیر دیپلم می‌باشد (مصاحبه شونده شماره دو).
- ۴) عدم آشنایی با مباحث علمی روز کمتر با مباحث علمی روز آشنا هستند (مصاحبه شونده شماره دو).

مفهوم سوم مرتبط با مضمون دریافت‌کنندگان آموزش: جغرافیای روستا

در این مفهوم کدهای باز به بافت فیزیکی جغرافیا پرداخته و به دلیل شرایط خاص جغرافیایی در روستاهایی که شش پایه هستند و اکثراً دور دست بودن این روستاها، در این قسمت به این توصیف این مهم بر تجارب معلمان شش پایه می‌پردازیم. از پرنگی خطوط هم مشخص است که به کمبود آموزشی بیشتر اشاره شده و بعد از آن فضای آرام روستا مورد توجه معلمان بوده است.

- ۱) نامناسب بودن مسیر روستا

نامناسب بودن مسیر دسترسی به روستا، فقر فرهنگی مردم روستا، سطح پایین سواد، کمبود امکانات، مدرسه قدیمی و کمبود امکانات آموزشی آن، از شرایط روستا می‌باشد. همچنین در میان دانش آموزان طیف‌های مختلفی با سطح هوشی متفاوت وجود دارد و همه دانش آموزان یکسان نیستند. (مصاحبه شونده شماره شش).

(۲) کمبود امکانات آموزشی

نامناسب بودن مسیر دسترسی به روستا، فقر فرهنگی مردم روستا، سطح پایین سواد، کمبود امکانات، مدرسه قدیمی و کمبود امکانات آموزشی آن، از شرایط روستا می‌باشد (مصاحبه شونده شماره شش).

(۳) جذاب و خوشایند بودن تدریس در روستا

در واقع حس شور و نشاط و حرف‌های شیرین بچه‌ها، فضای خوب و خاطره انگیزی را از کلاس چندپایه برای من ساخته است. (مصاحبه شونده شماره یازده).

(۴) فضای آرام روستا

من بیشتر به واسطه اینکه روستا یک فضای خیلی آرام و طبیعت بکر و آرامش بخش دارد انتخاب کردم (مصاحبه شونده شماره یک).

(۵) طبیعت بکر روستا

من بیشتر به واسطه اینکه روستا یک فضای خیلی آرام و طبیعت بکر و آرامش بخش دارد انتخاب کردم و (مصاحبه شونده شماره یک).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بازنمایی تجارب زیسته معلمان بود. در ادامه ابرکد پژوهش حاضر با استفاده از نرم افزار مکس کیودا ارائه شده است.

شکل شماره ۱: ابر کدی پژوهش

همانگونه از خروجی ابر کد در مکس کیودا مشخص است چالش زمان یکی از اصلی‌ترین کدها و مضامینی است که معلمان که در کلاس‌های شش پایه تدریس داشته‌اند بدان اشاره کرده‌اند و لازم است که توجه جدی به چالش این معلمان مخصوصاً معلمان

شش پایه شود. حجم محتوای یکسان کلاس‌های شش پایه به کلاس‌های تک پایه یکی از مواردی است که باعث شده است این چالش به بیشترین شکل ممکن خود را در کلاس‌های شش پایه نشان دهد. در پژوهش‌های بشیری حدادان (۱۳۹۴)، بهمن‌نیا و محمودیان آذر (۱۳۹۶) نیز به کمبود وقت به عنوان یکی از مشکلات کلاس‌های چند پایه اشاره شده است.

عدالت آموزشی که خود شامل کمبود امکانات و مواردی از این قبیل خواهد شد را نیز در بر دارد، نکته دیگری است که باید بدان توجه جدی شود چون باعث ادامه پیدا کردن چرخه محرومیت و فقر می‌شود. دانش‌آموزان شش پایه و مناطق دوردست روستایی از امکانات کمتری برخوردار بوده و بیشتر محرومیت را پیشیده‌اند اگر در آموزش نیز این محرومیت را داشته باشند نسل‌های بعد هم دچار این محرومیت و کمبود امکانات می‌شود. پس لازم است با برخورداری از آموزش مطلوب و شناسایی استعدادها و گوناگون بچه‌های روستایی سعی شود تا از محرومیت و رنج آنان کاشته شود. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های بدست آمده م پژوهش زینالپور (۱۴۰۱) در خصوص کمبود امکانات که شامل تجهیزات آموزشی نیز می‌باشد همخوانی دارد.

نکته قابل توجه دیگر در این ابر کد مشکلات معلمان و دسترسی دور و زحمت معلمان و در کنار آن نبود مشوق‌های لازم برای این معلمان است. معلمی که برای تدریس شش پایه راهی روستا می‌شود علاوه بر محرومیت روستا و سختی‌های دیگر برای شش پایه تدریس می‌کند؛ وقت بیشتری برای تدریس صرف می‌کند، کارهای اداری و مدیریتی را همزمان انجام می‌دهد پس لازم است تا حداقل مشوقی برای این معلمان از لحاظ مادی، سازماندهی و ... قرار داده شود تا این معلمان با اشتیاق بیشتری بتوانند با موانع کنار بیایند. یافته بدست آمده در این خصوص با تحقیقات جنابی نمین و همکاران (۱۳۹۸) که به کاهش انگیزه معلمان و سختی کاری آنها و لزوم رفع تبعیض و ترغیب و تشویق معلمان اشاره کرده است همخوانی دارد.

در میان ابر کد های بدست آمده از MAXQDA یکی از مولفه‌هایی که در سایر تحقیقات صورت گرفته توسط سایر محققان به آن کمتر پرداخته شده بود، محتوای زیاد کتاب‌های درسی بود که نیاز است دیگر پژوهشگران از این مورد هم به عنوان یکی از جدی‌ترین مشکلات معلمان کلاس‌های چند پایه توجه کنند.

محدودیت‌های پژوهش

محدودیت اصلی پژوهش عدم مصاحبه با بانوان معلم مدارس روستایی به دلیل عدم اشتغال آنها در کلاس‌های شش پایه بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: برای رعایت اصل رازداری پژوهش اطلاعات مشارکت کنندگان محرمانه بوده و در گزارش پژوهش اسامی حذف شده است. یافته‌های هر یک از مشارکت کنندگان در مراحل پیاده کردن مصاحبه و استخراج کد باز به تایید مشارکت کنندگان رسیده است و نظارت مشارکت کننده در این پژوهش کیفی رعایت شده است.

حامی مالی: این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ مؤسسه و سازمانی انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: تمامی نویسندگان سهم یکسانی در پیشبرد مراحل مختلف این پژوهش داشته‌اند.

تضاد منافع: در ارائه نتایج این پژوهش، هیچ گونه تضاد منافی وجود نداشته است.

تشکر و قدردانی: از تمامی مشارکت کنندگان پژوهش کمال تشکر و قدردانی را داریم.

References

- Aghazadeh, Moharram and Fazli, Rukhsare (2009). *Teaching guide in multi-grade classes*, Tehran, Aizh Publications. [Persian]
- Ann Marie Casserly, Bairbre Tiernan & Gabrielle Maguire (2019) Primary teachers' perceptions of multi-grade classroom grouping practices to support inclusive education, *European Journal of Special Needs Education*, 34:5, 617-631, DOI: 10.1080/08856257.2019.1580835
- Ansari, Afshin and Hosni Karimabad, Ashkan (2018), describing the lived experiences of primary school teachers about multi-level classes (a case study of multi-level classes of Anzal District

- Education Department, *new developments in psychology, educational sciences and education and Breeding*. 2(17).16-31. [Persian]
- bagheri dadokolaei, M., & Abedin nejad, Z. (2022). Investigating and identifying the weaknesses of teachers in the management of multi-grade classes in elementary school based on the data theory of foundation. *Research in Teaching Integrated and Multi-Grade Classes*, 2(3), -. [Persian]
- Bahmannia, Sina and Mahmoudian Azar, Toraj (2016). The method of managing and managing a multi-level classroom, *studies in psychology and educational science*, period ۳, number ۲/۱. pp. 135-144. [Persian]
- Bashiri Haddadan, G., Mahmoodi, F., Rezapoor, Y., & Adib, Y. (2016). Describing the Experience and Perception of Teachers and Experts from Education in Multi-grade Classes of Primary Schools in Rural Areas of Kalibar. *Teaching and Learning Research*, 12(2), 107-120. doi: 10.22070/2.7.107 [Persian]
- Casserly, A. M., Tiernan, B., & Maguire, G. (2019). Primary teachers' perceptions of multi-grade classroom grouping practices to support inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 34(5), 617-631.
- Haji Ishaq, Soheila; Heshmati, Farrokh Lagha; Moesad Moghadam, Taghi (2013). *Teaching-learning process in multigrade classes*. Tehran: Cyrus Institute [Persian]
- Hyry-Beihammer, E. K., & Hascher, T. (2015). Multi-grade teaching practices in Austrian and Finnish primary schools. *International Journal of Educational Research*, 74, 104-113. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035515000749>
- Janabi, A., Khodaei, A., & Hosseini, M. (2019). Multi grade primary schools classes management in Germe City; pathology and solutions. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 10(39), 49-64. [Persian]
- kordloo, M., Moradi, A., & AMIRAHMADI, Y. (2022). Optimal teaching strategies in multi-grade classrooms: A phenomenological study. *Research in Teaching Integrated and Multi-Grade Classes*, 1(2), -. [Persian]
- Moradi, A., & kordlou, M. (2021). Phenomenology of teachers' experiences of Training injuries In multi-grade rural classes in Kermanshah and strategies to improve the quality of education in them. *Research in Teaching Integrated and Multi-Grade Classes*, 1(1), 29-39. [Persian]
- Mortazavizadeh, Heshmatullah (2010). *Teaching guide in multi-grade classes*, Tehran: Abid publishing house. [Persian]
- Mothofela ,R. M. (2019). Managing the use of resources in multi-grade classrooms. *South African Journal of Education*. 39(3), 1-9
- Movahedzadeh, S. H., & Hassani, M. (2021). Analyze Novice Teachers' Experiences of Teaching Challenges in Multigrade Classrooms. *New Educational Approaches* , 16(1), 115-140. doi: 10.22108/nea.2022.130682.1686 [Persian]
- Msimanga, M. R. (2019). Managing the use of resources in multi-grade classrooms. *South African Journal of Education*, 39(3).
- Naparan, G. B. ., & Castañeda, MaEd, I. L. P. (2021). Challenges and Coping Strategies of Multi-Grade Teachers. *International Journal of Theory and Application in Elementary and Secondary School Education*, 3(1), 25–34. <https://doi.org/10.31098/ijtaese.v3i1.510>
- Naparan, G. B., & Ivy Leigh P Castañeda, M. (2021). Challenges and coping strategies of multi-grade teachers. *International Journal of theory and application in Elementary and Secondary school education*, 3(1), 25-34.
- Rostami, Morteza; Rostami, Hadith and Gholami, Fatemeh (2018). *Management and planning in multi-grade classes*, Mashhad: Jaliz Publishing. [Persian]
- Samadian, Samad. (2006). *Method of administration and teaching in multi-grade classes*. Tabriz: Samad Samadian. [Persian]
- zeinalpoor, H., & zeinalpoor, D. (2022). Pathology of training in multipage classes, exploring opportunities and threats (case study of Mako city). *Pouyesh in Humanities Education*, 8(29), 1-20. [Persian]

***